

با توجه به بیت زیر، به ۳ سؤال بعدی پاسخ دهید.
مدامم مست می‌دارد نسیم جعد گیسویت
خرابم می‌کند هر دم فریب چشم جادویت»

۱ معانی مختلف آن را ذکر کنید.

۲ کلمه‌ی دارای «ایهام تناسب» با کدام واژه در مصراع اول «تناسب» دارد؟

۳ لف و نشر به کار رفته در کدامیک از ابیات زیر هنری‌تر است؟ چرا؟ «لف اول» و «نشر دوم» را در این نوع «لف و نشر» مشخص کنید.

الف) معنی آب زندگی و روضه‌ی ارم
ب) با آن که جیب و جام من از مال و می تهی است
جز طرف جویبار و می خوشگوار چیست
ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت

۴ شعر زیر از «فرخی یزدی» است؛ با توجه به آن پاسخ دهید.
«هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت / آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت
در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملّتی که مردم صاحب قلم نداشت
انصاف و عدل داشت موافق بسی ولی / چون فرخی، موافق ثابت قدم نداشت»
الف) قسمت مشخص شده را از نظر قلمرو ادبی، بررسی نمایید.
ب) از نظر قلمرو فکری بیت دوم، به کدام مفهوم اشاره دارد؟
ا) توجه به نویسندگان و روشنفکران جامعه
ب) توجه به آزادی و آزادی‌خواهی در جامعه
ج) کدام بیت نشان‌دهنده «عدالت‌خواهی» شاعر است؟
د) این سروده مربوط به کدام دوره ادبی است؟

۵ با توجه به بیت «سوی لشکر آفریدون شدند / ز نزدیک ضحاک بیرون شدند» به سؤالات پاسخ دهید:
الف) به چه دلیل واژه «سو» به شکل «سُ» تلفظ می‌شود؟
ب) در پایه‌های آوایی اوّل و دوم مصراع نخست، چه نوع اختیار شاعری زبانی یکسانی به کار رفته است؟

۶ با توجه به ویژگی‌های فکری شعر دوره بیداری، درست یا نادرست بودن هر یک از موارد زیر را مشخص کنید.
آ) ورود قانون و قانون‌مداری به شعر.
ب) رونق یافتن مضامین اخلاقی و عارفانه‌سرایی در شعر.
پ) افزایش آگاهی همگانی و لزوم تعلیم و تربیت عمومی با نگاهی جدید.

۷ شاعر در مصرع اوّل بیت زیر، کدام «واو» را «مصوّت بلند» به حساب نیاورده است؟
«من و تو غافلیم و ماه و خورشید / بر این گردون گردان نیست غافل»

۸

با توجه به دو بیت زیر، یک تفاوت «متناقض‌نما» با «تضاد» را ذکر کنید.

الف) ما با توانیم و با تو نه‌ایم / اینت بوالعجب / در حلقه‌ایم با تو و چون حلقه بر دریم
ب) اینکه گاهی می‌زدم بر آب و آتش خویش را / روشنی در کار مردم بود مقصودم چو شمع

۹

در بیت «افروختن و سوختن و جامه دریدن / پروانه ز من، شمع ز من، گل ز من آموخت»
الف) «لف اول» را بیابید.
ب) نوع این «لف و نشر» را بنویسید.

۱۰

در جاهای خالی واژگان مناسب بنویسید.

الف) نگرش شاعران و نویسندگان در شعر مشروطه، از کلی‌نگری و ذهنیت‌گرایی به جزئی‌نگری و تغییر پیدا کرد.
ب) «نثر فارسی» حتی پیش‌تازتر از «شعر فارسی» در دوره بیداری، قید و بندهای نثر را کنار می‌گذارد.

۱۱

با توجه به بیت زیر، به سؤال‌ها پاسخ دهید.

«منعم مکن از دیدن قد و رخ و چشمش / من انس به سرو و گل و بادام گرفتم»
الف) نوع «لف و نشر» را مشخص کنید.
ب) «لف دوم» و «نشر سوم» را بیابید و بنویسید.

۱۲

پایه‌های آوایی و نشانه‌های هجایی بیت زیر را مشخص کنید.

«سعدی نظر از رویت کوتاه نکند هرگز / و روی بگردانی در دامن آویزد»

۱۳

در هر یک از بخش‌های مشخص شده اشعار زیر، کاربرد کدام «آرایه‌ی معنوی» آشکار است؟

الف) کی شود این روان من ساکن / این چنین ساکن-روان که منم
ب) نگاه آینه چندی است عاشقانه شده / صدای گرم‌تو زیباترین ترانه شده

۱۴

در بیت: «فرو رفت و بر رفت روز نبرد

الف) کدام واژه «لف دوم» است؟
ب) نوع لَف و نشر را بنویسید.

۱۵

با توجه به علامت‌گذاری بیت زیر، در مصراع دوم، دو اختیار زبانی بیابید و در مورد آن توضیح دهید.

به سبزه کجا تازه گردد دلم / که سبزه، بخواهد دمید از گلم

پ	سب	ز	کُ	جا	تا	ز	گر	د	د	لم
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ک	سب	ز	پ	خا	هَد	د	م	دز	گ	لم
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

۱۶

در بیت زیر، یکی از آرایه‌های «تلمیح، تصدیق، تضاد، تناقض و یا اغراق» را مشخص کنید.

فلک در خاک می‌غلطید از شرم سرافرازی / اگر می‌دید معراج ز پا افتادن ما را

۱۷

با توجه به بیت زیر:

«از عفو و خشم تو دو نمونه است، روز و شب
الف) در مصراع اول لف‌ها را نشان دهید.
ب) چه نوع لف و نشری در بیت دیده می‌شود؟

وز مهر و کین تو دو نمونه است، شهد و سم»

۱۸

در بیت‌های زیر لف و نشر مرتب و مشوش را پیدا کنید:

الف) به لطف خال و خط از عارفان ربودی دل / لطیفه‌های عجب زیر دام و دانه‌ی توست
ب) ای نور چشم مستان در عین انتظارم / چنگی حزین و جامی بنواز یا بگردان

۱۹ آرایه‌ی تناقض را در بیت‌های زیر بیابید.
زکوی یار می‌آید نسیم باد نوروزی

از این باد ار مدد خواهی چراغ دل برافروزی

«حافظ»

۲۰ چرا تضاد به کار رفته در بیت زیر، هنرمندانه و از لطیف‌ترین تضادهاست؟
«بار فراق دوستان بس که نشسته بر دلم
می‌رود و نمی‌رود ناقه به زیر محلم»

پاسخنامه تشریحی

۱ معانی مختلف: ۱- دایم (پیوسته، همیشه) (۰/۲۵) ۲- شراب (۰/۲۵)

۲ مست (۰/۲۵)

۳ بیت «ب» (۰/۲۵) ، زیرا «لف» و «نشر» موجود در این بیت «مرتب» است. (۰/۲۵)
لف اول: جیب (۰/۲۵) ، نشر دوم: می (۰/۲۵)

۴ الف) کاربرد کنایه در شعر (لفظ کنایه به تنهایی نمره می‌گیرد.

ب) ۱

ج) بیت سوم

د) دوره (عصر) بیداری (مشروطه)

۵ الف) زیرا واژه «سو» به واژه «لشکر» اضافه شده است.

ب) کسره اضافه پایان واژه «سوی» و «لشکر» بلند تلفظ شده است یا (تبدیل مصوت کوتاه به بلند) یا (بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه)

۶ آ) درست ب) نادرست پ) درست

۷ آخرین «و» یا «و» سوم یا «و» بعد از واژه «ماه» یا «و» قبل از واژه «خورشید» (درس ۵ ص ۵۰ و ۶۵)

۸ تضاد آوردن دو امر متضاد است بی‌آنکه متناقض هم باشند اما متناقض‌نما، تضاد در یک امر است نه دو امر. (ص ۵۹ و ۶۱)

۹ الف) افروختن ب) لف و نشر نامرتب (ص ۵۸)

۱۰ الف) عینیت‌گرایی (عینی بودن) (ص ۴۴)

ب) مصنوع و فنی (ص ۴۵)

۱۱ الف) مرتب ب) لف دوم: رخ ج) نشر سوم: بادام (ص ۵۷)

پایه‌های آوایی	سَع دِی نَ	ظَر زَرِ رَوِ یَت	کَو تَه نَ	کُ نَد هَر گِز
	وَر رَوِ یَ	بِ گَر دَا نِی	دَر دَا مَ	نَ تَا وِی زَد
نشانه‌های هجایی	U - -	U - - -	U - -	U - - -

(ص ۴۹)

۱۳ الف) تناقض (متناقض نما، پارادوکس) (۰/۵) ب) حس آمیزی (۰/۵)

۱۴ الف) بر رفت (۰/۲۵) ب) مرتب (۰/۲۵)

۱۵ «ز» در «سبزه» (۰/۲۵) به هجای بلند تبدیل شده است. (۰/۲۵) یا (بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه)

«از» در «دمید از» (۰/۲۵) امکان حذف همزه (۰/۲۵)

۱۶ تناقض ۰/۵

۱۷ الف) لفها: عفو - خشم
ب) نوع لفّ و نشر: مرتّب

۱۸ بیت «الف»: لفّ و نشر مشوش - بیت «ب» لفّ و نشر مرتّب

۱۹ افروختن چراغ با باد

۲۰ زیرا از دو فعل «مثبت» و «منفی» (می‌رود و نمی‌رود) ۰/۵ که مصدري یکسان دارند، به وجود آمده است. ۰/۲۵

